

ART

НАПРЯМИ МУЗИЧНОЇ ПОЛІТИКИ НІМЕЦЬКОЇ МУЗИЧНОЇ РАДИ

Аспірант *Олійник Аліна*,

Україна, Івано-Франківськ,

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

ORCID. 0000-0002-5498-9366

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ws/31032020/6982

ARTICLE INFO

Received: 25 January 2020

Accepted: 12 March 2020

Published: 31 March 2020

KEYWORDS

Music policy of the Federal Republic of Germany,
German Music Council,
Leo Kestenberg's activity.

ABSTRACT

In the article it is defined the notion of musical policy as a consistent concept of state activities which influence the support and development of music, music education, music facilities, economics of music life etc. The constituent parts of the music policy of modern Germany are determined. It is analyzed the impact and the importance of Leo Kestenberg's reformation activity for the development of the music policy of Prussia in the 1920s, it is explained the role of the music policy in modern FRG and its overall state control of the country's music life in particular. It is outlined a strategic direction of the activity of German Music Council (GMC; Deutsche Musikrat –DMR) – organization of music life and formation of the music policy in a new social context. It is established that the music policy is also a social policy which strives for preservation of general national state interests. The tasks and directions of the implementation of the music policy of FRG are singled out.

Citation: Oliynyk Alina. (2020) Directions of the Music Policy of German Music Council. *World Science*. 3(55), Vol.4. doi: 10.31435/rsglobal_ws/31032020/6982

Copyright: © 2020 **Oliynyk Alina**. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Вступ. Термін «музична політика» є відносно новим терміном в порівнянні з терміном «культурна політика». Він вперше з'явився в 1907 році як назва книги музичного журналіста Карла Сторека. А фактично музична політика у Німеччині проводилася лише після 1918 року і пов'язана з Лео Кестенбергом (1882–1962). Саме він використав термін «музична політика» у статті «Прикладна музична політика» в часописі «Berliner Tageblatt» (№ 425 від 21.09.1922).

Музична політика – це послідовність концепційних державних заходів, які впливають на підтримку та розвиток музики, музичної освіти, музичних закладів, економіки музичного життя в цілому. Музичне виховання та державна освіта – це складові державної музичної політики. Дослідження музичної політики сучасної Німеччини є актуальним для України на шляху до інтеграції з Європою.

Результати дослідження. Тенденції державної музичної політики, зокрема шкільна музична реформа Прусії у 1922 році, а також діяльність Лео Кестенберга у сфері музичної політики детально розглянуті в книзі Гайде Гаммеля «Шкільна музика у Ваймарській республіці. Політичні та суспільні аспекти дискусії реформ в 1920-х роках» [2].

Діяльність Лео Кестенберга в музичній політиці Ваймарської республіки була ключовим моментом у часто складних відносинах між державою, суспільством та мистецтвом. Як піаніст, який перейшов в політику, Кестенберг зміг сформулювати музичну освіту як політико-соціальну місію і реально закріпити її в конкретних проектах реформ. У той же час він підтримував рівновагу між елітою та культурної спільнотою, між професійними вимогами

до продуктивності та якості та педагогічним підходом, спрямованим на доступність освітніх пропозицій для всіх соціальних верств. Завдяки реформі Кестенберга у 1920-х роках були створені структури у всій галузі шкільної музики та приватної музичної освіти, які досі мають тривалий ефект у Німеччині. Кестенберг розробив комплексну концепцію музичної освіти, яка охоплювала всі сфери від дитячого садка до музичної середньої школи, консерваторії та університету – адже саме Кестенберг вперше заснував сучасний тип музичної школи [4].

Кестенберг був піаністом, викладачем фортепіано в різних вищих музичних навчальних закладах, музичним організатором і редактором в Берліні та інших містах. У 1918 році він став музичним референтом (Musikreferent) в пруському Міністерстві культури і цілеспрямовано використовував цю важливу посаду для своїх далекосяжних реформ. Після звільнення Кестенберга правим авторитарним урядом в 1932 році, його залучення до музичного життя Німеччини різко закінчилося. Підданий нападу націонал-соціалістів, він переїхав до Праги в 1933 році, де присвятив себе міжнародній діяльності в галузі музичної освіти. У 1938 році Кестенберг емігрував до Палестини, працював генеральним менеджером Палестинського симфонічного оркестру та допомагав розбудовувати музичну сцену в Ізраїлі, помер у Тель-Авіві.

Сьогодні демократично обґрунтована універсальна концепція музичної освіти Кестенберга є актуальною. Міжнародне товариство імені Льва Кестенберга (IKG) здійснює дослідження праці цього відомого піаніста, музичного педагога та педагога. Як пруський міністерський чиновник, він встановлював стандарти прогресивної культурної політики. Його інноваційні освітні імпульси призвели до далекосяжних освітніх реформ (так звана Кестенберзька реформа). Після вимушеної еміграції 1932 року він працював у Празі та Парижі, а з 1938 року продовжував свою мистецьку та музичну освіту в Тель-Авіві. Міжнародне товариство музичної освіти (ISME) обрало його в 1953 році своїм першим почесним президентом.

Міжнародне товариство Лео Кестенберга резюмує національну та міжнародну діяльність щодо дослідження життя та творчості цього діяча та робить результати досліджень та практики доступними для широкої громадськості. Воно звертається до історично значущої фази музичної освіти та займається культурно-просвітницькою діяльністю Кестенберга в контексті сучасних дискусій. Міжнародне Лео-Кестенберзьке товариство розраховане на людей та інституції, що займаються дослідженнями діяльності Кестенберга та історії музичної освіти, а також на всіх, хто зацікавлений у підтримці цілей суспільства [4].

Усвідомлення того, що музика є світовою мовою, яка не має кордонів і сягає розуму, тіла і душі людини, настільки ж давнє, як людська історія. Болючий досвід держав з тоталітарним режимом, які пов'язували музику з політичною пропагандою, посприяв тому, що термін «музична політика» означав семантичну державну керованість і набув негативного відтінку.

Сьогодні музична політика це насамперед всебічний державний контроль музичного життя. Завдяки стратегічній перебудові в 2003 році Німецька музична рада (НМР, німецькою – Deutsche Musikrat (DMR)) почала формувати музичну політику в новому соціальному контексті. Визнаючи, що музична політика також є соціальною політикою, і може знайти широке громадське визнання тільки, якщо вона не визначена як прагнення відстеження окремих індивідуальних інтересів, НМР взяла організацію музичного життя під свою опіку.

Програма «Музична політика є відповідальністю», яка була прийнята Генеральною Асамблеєю в 2009 році, присвячена основним параметрам роботи НМР в сфері музичної політики. Після масштабних консультацій було створено програмну основу для роботи НМР, яка є активною частиною громадянського суспільства і найбільшим рухом за громадянські права в сфері культури, а також допоміжною формуючою силою в суспільстві. На основі нового розуміння музичної політики горизонт поточних і майбутніх сфер діяльності в цій галузі може бути розширений [6].

Отже, музична політика є інструментом боротьби, оскільки за допомогою музики можна забезпечити політику гуманного суспільства. Виходячи з цього розуміння музичної політики випливають такі висновки: гуманна ціннісноорієнтована картина суспільства є відправною точкою музичної політики; музична політика є частиною ряду соціально-політичних інструментів; музична політика не є унікальною особливістю груп або навіть окремих осіб, але в першу чергу несе відповідальність за організацію музичного життя в Німеччині як представник громадянського суспільства. Музична політика може бути успішною лише тоді, коли вона узгоджена, враховує вимоги і керується соціально-політичною ефективністю.

Ефективність музичної політики визначається також соціальною активністю окремих інститутів та їх ініціатив, здатністю реалізації певних дій за участю громадянського суспільства

та НМР, яка несе відповідальність перед усіма зацікавленими сторонами щодо організації музичного життя.

Німеччина є визначною країною музики у всьому світі. Музика – це також засіб комунікації і економічний фактор. Разом зі своїми асоціаціями-членами, НМР з моменту її створення відповідно до волі громадянського суспільства сприяє посиленню відповідальності та співпраці і, таким чином, робить значний внесок в розвиток Німеччину як музичної країни.

Постійне інформування усіх зацікавлених сторін було і є в центрі уваги музично-політичної роботи НМР, оскільки тільки свідомість створює ресурси. Широкий спектр учасників забезпечує мережеві і агітаційні можливості, які є унікальними в культурному секторі. Проекти сприяють музикуванню молоді, мають функцію імпульсу для музичної сцени і є найкращим засобом в обміні музично-політичних повідомлень, тому, що музика діє без слів. Очевидним є зв'язок між музичною політикою та проектами, наприклад за рахунок реалізації 2-го Берлінського звернення до Європейської ансамблеї Академії або введення категорії «Популярна музика» на національному конкурсі «Молодь творить музику».

НМР налічує сьогодні понад 100 асоціацій-членів, об'єднує всю музичну політику та ініціює проекти, які пов'язані ілюстративною стимуляцією музичної діяльності. Ефективність роботи НМР супроводжується соціальним розвитком та динамічними процесами музичного життя. У цьому сенсі, попереднє визначення «музика рухає, спонукає» було замінено на «музична політика є відповідальністю».

Завдання музичної політики ФРН реалізуються в трьох напрямках.

1. *Моніторинг та аналіз подій в суспільстві.* Музичне життя знаходиться під впливом музичних і соціально-політичних проблем. Наприклад, такі фактори, як культурні події, міграція, демографічні зміни і високий відсоток відмов від уроків музики в системі загальної освіти значним чином впливають сферу музичного життя. НМР з її комітетами експертів має відповідний інструмент для виявлення соціальних змін та їх наслідків для музичної індустрії.

2. *Покращення структури Німеччини як музичної країни.* На основі аналізу НМР на усіх рівнях активно сприяє покращенню умов для музичної індустрії. Вирішальним фактором для соціально-політичної діяльності є баланс реакції на поточні події та дії з точкою зору очікуваних подій.

3. *Врегулювання інноваційних ідей для музичного життя.* Музична освіта, міжкультурний діалог, демографічні зміни, громадська участь і культурне розмаїття – це деякі з тем, які МРН ставить в останні роки і просуває в громадському обговоренні [5, с. 7].

В музичному житті все більшого значення набуває інтерес до соціальної експлуатації. Підвищення обізнаності про важливість музичної освіти починає приносити свої плоди в плані покращення умов. Однак, в той же час нова культура подія в галузі освіти, яка виробляє ефект плацебо, розвивається. Так важливими є численні ініціативи – вони не повинні маскувати той факт, що освітня культурна інфраструктура фінансується недостатньо. Дошкільні, шкільні та позашкільні навчальні заклади стали впливовою частиною музичної політики, але їх існування знаходиться під загрозою. Центральне значення музичної освіти як частини культурної освіти – розвиток особистості і основної мережі для усіх областей музики і культурного життя. НМР стала першою організацією в сфері культури, яка увійшла в суспільну свідомість.

Музична політика включає такі фактори: музична політика як суспільна політика, музичне життя, музика та медіа, музична діяльність, музичні професії, демографічні зміни, зовнішня музична політика, аматорське музикування, креативність, культурне різноманіття тощо.

Іншими тематичними пріоритетами в музичному політичному спектрі є: культурне розмаїття (підтримка і розширення культурного розмаїття і, отже, музичного розмаїття з точки зору трьох основних компонентів Конвенції ЮНЕСКО про охорону та заохочення культурного розмаїття: культурна спадщина, сучасне художнє вираження (включно стиль через відомі молодіжні культури і культури інших країн), значення творчості (оцінка творчих послуг та пов'язані необхідні рамки, зокрема, для авторів, ера оцифрування (віртуалізація світів) [5].

НМР як культурне об'єднання громадянського суспільства, поділяє відповідальність за соціальний розвиток. Зарубіжна музична політика – одне з її оригінальних завдань, яке полягає в наступному: культурна різноманітність є основою роботи музичної політики. Це закріплено в основній програмі НМР відповідно до Конвенції ЮНЕСКО про захист та просування культурного різноманіття. Вперше була укладена міжнародна угода, яка зрівняє три основи культурного різноманіття: захист та просування культурної спадщини, сучасні художні форми

вираження (усі напрями), культури інших країн на території ФРН. При такому широкому підході до культурного різноманіття, який не може бути обмежений транскультурною сферою, існує також розширений погляд на зовнішню музичну політику. Він більше не стоїть на самоті – можливо, несе виключну відповідальність за Міністерство закордонних справ та його посередницьких організацій – але тісно пов'язаний з культурним формами вираження країни.

Рис. 1. [Схема подана за: 5, с. 8].

Багатогранні зв'язки усіх федеральних рівнів держави та громадянського суспільства показують, наскільки переплетені внутрішні та зовнішні напрями. З огляду на численні відповідальні міністерства у справах на федеральному рівні (закордонні справи, культура та засоби масової інформації, розвиток, оборона) необхідно вдосконалювати співпрацю в розумінні скоординованої зовнішньої культурної політики.

Культурне розмаїття Конвенції ЮНЕСКО базується на транскультурній комунікації. Внутрішня політика освіти та культури є частиною зовнішньої культурної політики і навпаки.

У ФРН постійно зростає частка іноземців. Цей розвиток відображено в завданнях НМР, яка є найбільшим рухом за громадянські права в культурному секторі та несе відповідальність за його активний розвиток. На фоні зростаючого переходу компетенції у сфері прийняття політичних рішень на європейській чи міжнародний рівень громадянська активність набуває все більшого значення, особливо у зв'язку із структурами громадянського суспільства в країні та за кордоном [1].

Таким чином, існує чітка основа для дій та чіткий порядок з точки зору стратегічної орієнтації: зовнішня музична політика НМР є частиною її загальної стратегічної спрямованості. Концептуальною основою зовнішньої музичної політики є Конвенція ЮНЕСКО про культурне розмаїття, 2-е Берлінське звернення, основна програма «Музична політика у відповідальності» та відповідні рішення президії.

Завданнями зовнішньої музичної політики Німецької музичної ради є: формування стратегічних партнерських стосунків з питань музичної політики, сприяння стійким зустрічам, обмін інформацією. Щодо міжнародного обміну в контексті зовнішньої музичної політики, слід відзначити, що міжнародні контакти НМР зростали протягом десятиліть і стали важливим елементом культурного обміну між Німеччиною, її європейськими сусідами та різними неєвропейськими країнами. НМР разом зі своїми членами, зокрема з регіональними радами музики, поглиблює і розширює свої контакти з європейськими державами, всередині і поза ЄС. Ініціювання та підтримка міжнародних відносин передбачає тісну співпрацю всередині НМР зі своїми дорадчими радами та за її межами з відповідними відповідальними партнерами. Сюди входить: документація існуючих заходів НМР та Landesmusikräte, співпраця з Міжнародною музичною радою, Європейською музичною радою та ISME для вдосконалення творчої роботи та музичного

обміну, співпраця з Інститутом Гете та Інститутом зовнішніх культурних зв'язків, можливість співпраці з компаніями, фондами та установами, що працюють у відповідних країнах [1, с. 2].

Процес формування думки в НМР, який базується на досвіді її членів та зовнішньому досвіді, є достатньо перспективним. У жвавому дискурсі між федеральними спеціалізованими комітетами, дорадчими радами, робочими групами, стратегічним комітетом та виконавчим комітетом можлива діалогово-орієнтована музична політика на основі базової програми.

Центральним вихідним пунктом музично-політичної роботи НМР є збереження та сприяння культурному розмаїттю в Німеччині. Європа та Німеччина, зокрема, можуть розраховувати на величезне багатство культурного різноманіття, особливо для музичного сектору. Основна мета – це захист та просування культурної спадщини ФРН та культури інших країн, популяризація сучасної музики тощо.

Конвенцію ЮНЕСКО використовують для реалізації її цілей як інструменту культурної політики. Тільки тоді, коли конкретні переваги цієї конвенції стають помітними на місці, тобто там, де культура живе і переживається заново кожен день, вона може стати ефективною. Це не простий, але неминучий шлях у цифрову епоху. Державна мета культури, це – забезпечення та зміцнення професійного та аматорського музичного життя, кваліфікована та довготривала музична освіта, захист інтелектуальної власності, належні умови навчання музичних професій та підтримуючі рамкові умови для музичної індустрії.

В епоху економізації майже всіх сфер життя має залишатися розуміння того, що освіта та культура – це не просто економічний актив, але і, насамперед, культурний актив, який є суспільною відповідальністю, а отже, суспільним завданням, а також зобов'язанням забезпечити державне фінансування Конвенції ЮНЕСКО про культурне різноманіття [3].

Висновки. Вивчивши досвід музичної політики в сучасній ФРН, можна побачити основну перспективу – НМР пропонує уможливити, забезпечити музичну освіту як процес упродовж життя. Кожен громадянин, незалежно від свого соціального та етнічного походження, має мати можливість отримати кваліфіковану та безперервну музичну освіту. У той же час рання музична підтримка відіграє особливу роль, оскільки сьгоднішні діти-музиканти – це дорослі музиканти завтрашнього дня. Образ орієнтованого на людину суспільства поєднується з переконанням, що досвід роботи з музикою повинен стати можливим як елементарна складова в будь-якому віці. Лише з прагненням дозволити кожній людині культурну участь і тим самим зміцнити індивіда в його самовираженні, може виникнути щось на зразок суспільної угоди про незамінність культурного життя. Покращення структури для всієї музичної освіти залишається завданням суспільної відповідальності і є головним питанням роботи кожної музичної політики, в тому числі музичної політики ФРН. Федеральний уряд є поштовхом, рушійною силою, а федеральні землі та муніципалітети покликані інвестувати більше ресурсів у музичну освіту та посилити стимули до громадянської та меценатської діяльності. Покращення громадянської участі – це не лише питання особистого інвестування, а й питання сприйняття громадськістю, визнання та імпульсу [5, с. 9].

Для України забезпечення умов для музичної освіти своїх громадян упродовж життя та створення впливових громадянських інституцій у сфері музичної освіти залишаються поки-що викликами, однак засвоєння досвіду і здобутків сучасної Німеччини є вагомою підвалиною на подоланні перешкод для їх реалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Eckpunkte der Auswärtigen Musikpolitik des Deutschen Musikrates. 2012. URL: https://www.musikrat.de/fileadmin/files/DMR_Musikpolitik/Auswaertige_Musikpolitik/DMR_Eckpunkte_Auswaertige_Musikpolitik.pdf
2. Hammel Heide. Die Schulmusik in der Weimarer Republik. Politische und gesellschaftliche Aspekte der Reformdiskussion in den 20er Jahren. Stuttgart: Metzler, 1990. 280 s.
3. Höppner Christian. Musikpolitik in der Verantwortung. URL: <https://www.nmz.de/artikel/musikpolitik-in-der-verantwortung>
4. Internationale Leo-Kestenberg-Gesellschaft IKG. URL: <https://www.leo-kestenberg.com/startseite-deutsch/leo-kestenberg/>
5. Musikpolitik in der Verantwortung. Grundsatzprogramm des Deutschen Musikrates. 12 s. URL: http://www.miz.org/downloads/dokumente/564/dmr_grundsatzpapier-musikpolitik.pdf
6. Was ist Musikpolitik? *Musikpolitik. Deutscher Musikrat*. URL: <https://www.musikrat.de/1/musikpolitik/>